„ЗАСТАВА“ излази редовно:
средом пТком, недељом, на целом табаку, а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију
(у сребру.)
на годину 35 дин. на пола године 17½ дин.
на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, а за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а предплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад у дунавској улици.
РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 164. У НОВОМЕ САДУ У НЕДЕЉУ 28. ОКТОБРА (9. НОВЕМБРА) 1879. ГОДИНА XIV.

Са српског народно-црквеног сабора.

У Карловцима 17. октобра 1879.

(Свршетак.)

Чита се §. 1.

Вукичевић. И после „манастирских“ да дође: „и катедралне цркве и овима принадлежеће свештенство.“

К. Јовановић. После речи: „ман. свештенство,“ да дође: „а у колико би приход допустио и мирско свештенство.“

Др. Вучетић вели да је насловом ове уредбе већ означена и циљ овог фонда. Зато не прима ниједан исправак. Предлаже да прва реч: „постојећим“ изостане, јер квари смисао.

Беговић предлаже да место „у Аустро-Угарској монархији“ дође „у обсегу срп. митрополије“.

Др. Св. Димитријевић. Предлог Вукичевићев је оправдан, јер није право катедралне цркве метути на терет дотичне општине.

Панта Поповић. Слаже се са Вукичевићем. Насловом уредбе још није казано циљ фонда. Није казано да је тај фонд само за калуђере и видове, него за друге потребе, као што и манастири имају и друге цели, а не само молитву; иначе немају права на опстанак.

Ј. Живковић вели, да њему нимало баш не доликују те речи. Манастири су задужбине оних, којих традиције ми славимо, и без које ми ни историје не би имали. Није могуће усвојити исправке. Не могу се шпитаљи направити од манастира. Ако фонд толико нарасте, да покрива нужне потребе, саборски ће одбор знати употребити и на просветне цељи. — Свака општина има своје „убошке закладе,“ па није нужно да тек манастири постају такови. И данас манастири чине сиротиња колико могу. А кад би се од манастира правили шпитаљи, ту би требало неге, потпоре, доктора. А откуд све то да се плаћа? — Манастири су за то, да шире српску свест, а особито православије, које је за нас и алфа и омега. А ако то чине, просто им било што уживају.

Ст. Лазић. Кад стоји то, да су у том фонду депозита и од карловачке цркве, то ова има право, кад фонд буде у снази, и на саразмерну припомоћ.

Беговић. Предлогом сабор. одбора је циљ овог фонда обележена, али није потпуно. Вукичевићев предлог томе је више одговорио, јер је специјалисао циљ ове институције. У руским манастирима је тако. Очекује с најпобожнијом молитвом да такве светиње замиришу и код нас као и у Руса. Ако су манастири монументи историје наше, али могу бити и катастрофе. Слаже се с Вукићевићевим исправком.

Иса Ћирић. Манастирски је фонд за манастирско свештенство. Поштује хуманитарне цели, које је навео г. Вукичевић, али оне се не могу за сада извести. Треба чекати боља времена. Ако се фонд умножа, зна ће се и на просветне цељи употребити. — Катедралне цркве и свештенство не могу добивати и из тог фонда потпору, јер добијају већ из неприкосновеног; а тако и мирско свештенство добија потпору из неприкосновеног и јерархијског фонда. Неће се тај фонд употребљавати само на голе зидине, него на поболшање цркава и зграда манастирских, и на монашеске школе. Прима Беговићев исправак али да се наброје оне дијецезе, у којима су ти манастири. Прима и Вучетићев исправак.

Гласа се. Већина је за редакцију с исправцама Беговића и Вучетића. —

§§ 2, 3 и 4 се примају, а у § 4 прима се исправак дра Вучетића који гласи: „на начин као што и осталим фондовима рукује“.

На дневном реду је „дотација епископа“. Иса Ћирић известилац. До г. 1869, 1 јануара дотирани су једни епископи од добара дотичних, а други из народног фонда. Рескрипт од 1868 створио је у том погледу друго стање. Да се сви епископи у будуће једнако дотирају из свију добара и верозаконских приноса. Да би се то могло извести, била су сва добра комасирана па и Сириг. Из овог се видети може да дотација није била стална, јер су приходи добара бивали неједнаки. Поглавито од добра Сириг су дотирани епископи. Ово је добро до г. 1872 донашало 38.000 фор. и по том је сваки епископ добијао 8000 фор. Г. 1872 донело је то добро 52.000 фор. и дотација епископа је била 10.567 фор. 50 н. од 1872 г. пао је приход на 48.000 ф. Сабор увидевши ту флуктуацију дотација издао је наредбу, да се стална дотација определи. И за то је сабор. одбор и изнео овај предл г, да се епископи дотирају из прихода добара, који на ту цељ служе, а неприкосновени фонд ће пружати припомоћ. Саборски одбор држао је да досадања дотација није довољна, с обзиром и на то, што је епископ постао врховни школски надзорник. Зато је одредио да се повиси и стално установи, да не флуктујише. Повисио ју је на 11.000 фор. а све друго у том погледу остаје као што је у рескрипту од 1868 г. Стан ће се епископа плаћати из неприкосновеног фонда, а мање репарације дужни су епископи сами плаћати, јер служе на удобност самог епископа. — Препоручује предлог саб. одбора за основ специјалној дебати.

Владика Анђелић. Пре свега имам одбити сваку и најмању помисао да сам устао, да говорим искључиво pro domo. Не; ја сам устао као епископ бачке епархије, да глас подигнем у обрану права епископа бачког, односно права и користи епархије бачке. Жао ми је, да је пропустио г. известилац нагласити у извештају своме оно, што је главно у предмету, и што би с тога ваљало свакако да из вида није испустио био. Истина, дао је он неку историју о дотацији епископа, али што је дано, дано је узко, посве скучено. Ја сам се надао да ће г. известилац дати ако и малу слику о том, каква су начела у течају времена руководила дотичне у определењу дотације упитне, додавши нарочито томе и оправдање начела оног, на коме почива предлог. Ваља, господо моја! знати да питање о дотацији није нова ствар. Датира се она из одавна. Још у старо, старије доба искали су епископи, и то они који не имадоше недвижимих добара, од превишег места опетовано, да им се за пристојно издржавање определе непокретние из камералних добара, — но молба, потраживање то буде одбијено. Кад се не даде то, а оно постојавша придворна наша канцеларија предложи у г. 1771 да се у корист епископа слабије дотираних комасирају приходи свију епископа. Исто је то искао и синод у години 1780. Али блажене успомене велике ц. к. Марија Терезија одби и то искање, јамачно за то, што начело комасирања закључује у себи начело — а какво? мислим, да ми га није нужно овде изрично именовати, ви ћете га и сами господо погодити. Оно се само по себи каже какво. Одбијајући начело комасације усваја се начело субвенције. И тако усљед установљеног начела субвенције, да боље дотиране епархије, односно епископи, имају потпомагати слабије дотиране, притицале су епархије: темишварска и вршачка, односно тих епископа, као најбоље у оно доба материјално снабдевени бивши, већ од г. 1786 с годишњи 1844 ф. в. в. или са 611 ф. 12 н. г. м.; а од г. 1807, кад отскочи мало аренда Сирига отпоче и бачки епископ припомоћ давати с годишњих 6300 фор. в. в. или 2520 фр. к. м. но пошто усљед деобе између митрополије наше и митрополије романске отпада јаки део Романа, сљедователно и плаћање сидоксије и конвенције од стране истих епископама, темишварском и вршачком; то на молбу истих епископа буду они у г. 1863 опроштени од даљег сношења терета те субвенције, сам пак тај терет наваљен би на фонд неприкосновени, дочим на епископу бачком остаде терет тај све до 1869 г. Епископи који су испомагање то примали више, мање, дуже, краће били су: будимски, арадски, горњо-карловачки и пакрачки. Године тек 186⁴/₅ усвоји се на сабору, у споразуму са синодом, ид којих ни па једном не би тада бившег епископа бачког Платона, — начело комасације и створи се у г. 1869.

Но између једног и другог начела велика је битна разлика. Начело субвенције одговара ономе да брат брату, епископ епископу нужну руку помоћи пружа; оно одговара и канону, и ја га управо с тога и примам; али кад то признајем и примам, онда и иштем на истом темељу, да се начело то, дужност та простре и на митрополита. Начело пак оно друго, на ком почива предлог предлежећи, као начело које закључава у себи очиту повреду права приватног права непобитне властитости и неограниченог уживања, то морам одбити, шта више, улажем ограду против поступка таког, против успостављеног таквог начела, које вређа непобитно право поседа, односно с истим скопчаног умножавања прихода, од недвижимог епископу бачком принадлежећег добра, пустаре Сириг, и које отвара пут к рушењу сваког моралног и постојећег правног темеља у држави. Знато је целом свету да епископ бачки стоји од сто година у injerturbatnom поседу односно уживању пустаре те. Дакле већ сам тај стогодишњи мирни посед штити епископа бачког у том, и да ништа друго у обрану права свога нема навести, то већ сам наведени факт пружа собом jure et lege најбољи Rechts titel, и јамачно не гори од оног, ког могу показати Одесхелку, Пејачевић, Елц у погледу својих добара. На вас се обраћам доктори права на вас јуристе и питам вас није ли тако На ком дакле темељу правном лежи и почива епископа бачког на пустару Сириг, на том господо моја, истом лежи и почива капут ваш. Одузмите сад пустару Сириг од епископа бачког односно епархије бачке, е онда сте скинули и себи с леђа капут, ал онда се не чудите и не вичите на другог. Ал куд то води, на што то све иде?

Но у колико је примљено то предлежећом основом начело неправо и неправедно, у толико је изведење тога на према епископу бачком не само још више неправо и неправедно, већ и неправично с тога што је стављено у погледу дотације на једну и исту линију, у једну исту категорију с осталим епископима, без обзира на право речено, па без обзира и на само место у коме живи. Други је у том погледу положај овога а други оних. (Владика будимски: Шта, ко?) Да, н. пр. у Сент-Андреји, у којој епископ будимски ресидира, броји можда нешто више од 4000 душа, и стоји под заклоном Будима и Пеште, дочим је Н. Сад средоточна тачка у доњим пределима државе наше, дочим броји до 20000 становника, дочим има до 11 само филантропичних завода, две посаде у средини, и две тако рећи преко пута, да о другом чем овде и не спомињем, што све скупа чини материјални одношај епископа бачког далеко критичнијим него ли икога другога. К овоме узимам још у обзир, што се свакако узети мора, и оне жртве које је досад епископ бачки односно епархија бачка допринела на олтар општег добра нашег.

Ја овде нећу у наведење истих, да се бацам у стародревну, далеку прошлост. Почећу изближе, од г. 1843. Те године умре епископ Хранислав и умре ab intestato. Заоставштина његова, ако сам добро извештен, изнела је 80.000 ф. а. вр. Од 6. јула 1843. као дана смрти његове, па све до 7. маја 1852. inclusive трајаше администрација епархије те. По гласу интеркаларних рачуна вођени за то време, архијерејства је defalcatis defalcandis изнела у свему 67.884 ф. 13 н. а. вр. Ова сума с оном горњом заоставштине хранисављеве рачунана у вијен. валути може се данас узети, да толико износи у австр. вредности. 8. маја 1852. ступи на епархију ту мој предшественик епископ Платон, а умре 7. (19.) априла 1867. Оставштина његова и ако није још коначно расправљена, показаће, рекао би сигурно суму од 40.000 ф. а. вред. а интеркалар од дана смрти његове па до конца 1868. изтавује најмање 20.000 фор. а. вр. Све те новчане суме по гласу 30. пункта декларатори јалног од 16. јуна 1779. упадоше у касу, пола фонда клерикалног, а пола опет у ону фонда неприкосновеног. Г. 1869. ступи у живот прев. крљ. рескрипт од 10. авг. 1868. следователно ступи у живот и попримљено начело комасације усљед тога, пошто је од године 1869. до 1873. односно до 1. нов. 1872. аренда пустаре Сириг износила brutto 78.000 годишње, то је по одбијању грундштајера и еквивалента с 13.000 ф. више мање и моје рате са 4360 ф. унела та епархија рачунајући годишње са 20.640 ф. за 4 године 82,560 ф. у касу фонда неприкосновеног на име дотације осталих 5 епископата. А пошто је даље аренда скочила на годишњих 52.005 ф. и трајала од 1. нов. 1872. до конца октобра 1878. то је по одбитку горњег данка са 13.000 фр. и рате моје са 6667 ф. за тих 6 година, рачунајући годишње по 33.338 ф. у њега и опет у речени фонд на речено име сума од ф. 200.028 авр. 73 нв; напослетку још и ову 1879 годину, где почиње аренда са 48.000 ф. годишње, то онда по одбитку односних предпаведених издатака, можемо рећи, да је и за ову годину унела епархија та у фонд поменути на горње име около 33.000 н.

Резултат дакле свију тих сума, односно сума сумарум та је, да је епархија та од 1843. па до 1878. inclusive следователно за пуних 40 година унела које у један које у други од речених фондова пола милиона, не рачунајући овамо интересе. Па сад господо моја! руку на срце, те реците, е да ли је према положају места резиденцијалног и према толиким жртвама, које учини епископ, односно епархија бачка цркви и роду своме, едали је, велим, према толиким грдним новчаним жртвама правично, да не речем право, да се епископ епархије бачке стави још и на једну линију и у једну категорију у погледу дотације са осталим епископима?

Па према свему томе ја и опет морам да повторим да не говорим искључиво себе ради. Ја сам што се мене тиче задовољан и са 4, 3, 2000 ф. научен будући према губеру свагда пружати се али еда ли ће то служити мени као епископу на безчастије а цркви мојој, роду моме на чест. Опетујући, да сам за начело субвенције, али тако, да се и митрополит, што но веле ins mitleid повуче, не могу никако бити па и нисам с тога за то да се предлог предлежећи, који са свим противно томе начело усвојава узме за основ специјалне дебате. Ја сам против томе.

Др. И. Вучетић. После ових речи бачког епископа држи, да не би требало ово тако важно питање о дотацији епископа преко колена преломити и ствар одмах решити, јер нарочито у овој ствари жели, да се право стање ствари што подробније испита у толико више, што је питање о дотацији епископа с многим другим питањима тако тесно скопчано, да би га сабор данас на један мах без предходног испитања и осветлења свију на то односних питања, заиста тешко могао како ваља решити. Не може се сада изјаснити, да ли је у погледу дотације епископа за начело комасације или за начело субвенције тек кад се ствар подробније испита, онда ће сабор моћи решити, које је од та два начела боље и целисходније, те према томе, на основу којег начела ће се уредити дотација епископа а уједно ће се онда моћи видети и то, у колико су основани приговори и ограда епископа Анђелића, те према томе да ли је нужно ту каква лека потражити, јер не треба никоме да се неправда чини. Говорник је тога мнења, да епископе наше ваља тако дотирати како ће моћи што боље одговарати ономе високоме достојанству своме, које као представници цркве и народа нашег напрема свакоме нарочито пак према државној власти заузимају; но у том погледу је опет нужно подробније разгледати и испитати средства, која нам на ту цел стоје на расположењу. По свему томе дакле нужно је да се ово питање како са правне тако и са финансијске стране проучи и подробније расветли; с тога предлаже, да се предлог о дотацији епископа упути једном одбору, који ће га с оба та гледишта по танко испитати и проучити, те према томе сабору свој извештај и истоме поднети.

Ј. Живковић. То питање треба решити на правном темељу, јер ако ми напуштамо тај правни темељ, шта ће рећи онда тек — трећи. Питање субвенције, ако се ова усвоји, треба да дође у руке сабора, који ће одредити колико и ко ће субвенирати. На другом месту има се бити на чисто и с тим, да ли су и за будуће потребне све постојеће епархије. Питање о редукцији епархија мора се решити, јер би фонд могао лако и малаксати, и јер би се имало довести у склад са питањем о будућој дотацији патријарха. — Епископ је магнат, долази у сукоб са себи равнима, а онда се не пита који је владика, него се зна да је владика, те према свом достојанству мора се и држати. А за то све нужна је пристојна дотација. Не прима предлог саб. одбора за основ специјалној дебати.

Миша Димитријевић такођер је тога мњења, да је ова ствар врло важна и да се не може према изложеним назорима г. епископа бачког овако на брзу руку решити, с тога потпомаже предлог дра И. Вучетића са оним додатком г. Јов. Живковића, с том пак разликом, што не би хтео да се том одбору као само осетити даде, да у своју комбинацу може и дотацију епископа и редукцију епархија увући, него би он обоје у дужност ставио тим више, што је редукција епархија у овоме сабору већ у начелу изречена. Како дотација митрополитова, тако и редукција епархија нека буду главни моменти, на које ће одбор, који би се изаслао, рефлектовати имати. Но при свем том, што разлоге г. епископа Анђелића за важне држи, не може осуђивати начело комасације епископских добара. И ако можда висока влада ово начело негда није признати хтела, ипак је баш та влада то начело попримила како код епископских добара, тако и код самих општинских парохијалних дотација тиме, што је пристала, да залишне сесије постану својином јерархијског фонда. Кад дакле она добра, која су служила на циља издржавања пароха једне извесне општине, могу бити комасиране у цели, да се обрате на потпору сиромашног свештенства из целе митрополије, тим пре може то бити са епископским добрима, јер је међу епископима тешња веза и заједница.

Исидор Ћирић, известилац. Преосвештеном г. епископу бачком има пре свега да одговори на ону примедбу, да је он другу рефераду о дотацији епископа од известиоца очекивао, а на име таку, у којој би известилац изложио начела, која су у том предмету у разним периодама црквеног живота овдашњег Српства владала, и да се он надао, да ће саборски одбор начелно са свим други предлог о дотацији поднети. Известилац се у кратко

дотакнуо свију они начина дотација епископа, који су до оживотворења цр. кр. решкрипта од 10. авг. 1868. г. постојали. Поближе о томе говорити лежало је ван задаће известиоца, јер је овај имао само да разложи и образложи овај и овакі предлог, какав је од саборског одбора поднесен. А што се тиче питања тога, какав је предлог требао саб. одбор поднети, односно, којих се начела имао он при сачињењу свога предлога придржавати, одговара то, да је питање то самим законом решено, саборски одбор морао се у том погледу равнати по оном упутству, што му га је сам закон дао. Кр. решкрипат од 10. авг. 1868. у одсеку I. §. 4. начелно је већ решио питање о начину дотације епископа, и упутио је постојавшу управу фондова да поднесе само предлог о сталној цифри епископске дотације, и пошто тај предлог од пређашњих сабора решен није, упућен је саборски одбор §. 33. саб. устројства и опет са позивом на §. 27. кр. решкр. од 10. авг. 1868. I. да предлог за сталну у цифри опредељену дотацију поднесе. Саборски је одбор могао само у оквиру овога свога упутства сачинити предлог, а никако се није могао упуштати у то, да претреса све могуће начине епископске дотације и да од досадањега начина у самом начелу отступајући начин предложи. Међу тим није противан да се усвоји предлог Илије Вучетића, и да се ствар на ново претресе.

Предлог дра Вучетића буде примљен.

Председник затвара седницу и заказује ју за сутра у 9 сахата.

Карловцима 19. октобра 1879.

Председава Стеван Брановачки.

Поднашају се разни поднесци.

Резултат јучерањег избора се обзнањује.

Изабрани су: Владика Стојковић, Иса Ћирић, Др. Максимовић, Ј. Живковић, др. Вучетић, владика Анђелић, др. Ст. Павловић, Миша Димитријевић и Никола Павловић.

Бранковић чита разделење протопрезвитерата.

Затим се пређе на дневни ред.

Чита се по трећи пут уредба манастирског фонда.

Прима се, и доставиће се својим путем на највише одобрење.

На дневни ред дође „предлог за уредбу о надзору над нар. црк. добрима стојећим под руковањем митрополита — патријарха и епископа.“

Др. Н. Максимовић — известилац. И досад је вођен надзор над тим добрима. Рескрипат од 1868. Одсек § 18 наређује да управа фондова на предлог епископа донесе предлог гледе избора епитропа. — Саборско устројство под § 22 тачка г. наређује да сабор. одбор води непосредни надзор и над овим добрима. Непосредни надзор могао би водити само путем својих чланова. Но то је немогуће. Зато је саб. одбор поставио своје органе сталне и редовне. За такове пак сматрао је он епитропе. Зато и није укидао ову институцију, него ју је и за будуће оставио. Али је задржао себи право, ако је потреба, поставити и ванредног надзорника.

Институција епитропа није нова, а саборски одбор ју је зато оставио, да има уредба од автономне владе, и што се околности промениште, те је врховни надзор потпао под саборски одбор, зато је овај и хтео да он поставља надзорнике а не влада, но сабор. одбор је ипак одредио, да се епитропи именују тек на преслушање дотичног епископа. Јер епитропи осим надзора имају се старати да се после смрти епископа осигура оставштина и да се испуне наредбе његове. Но то је само преслушање, а не постављање. Упутство на епископе је као и досада. Препоручује предлог за основ специјалној дебати.

У специјалној дабати буду такођер сви параграфи примљени.

На дневни ред дође „пословник“. —

— Др. Ника Максимовић — известилац. У § 10 сабор. устројства је определење да предидући сабор има донести пословник за идући. Кад је сабор од 1874 г. поднео устројство на највише одобрење, онда су октројисане неке ствари, које сабор није увео. Тако наслов цркве, рекурс на владу, па и § 10, да влада и сам пословник одобрава. Сад је прилика да се једном за свагда отргне сабор испод курателе владине. Ниједно друштво, које се састало на основу права слободе удружавања, не може допустити да му се и сам пословник одређује. Предлаже да се претставка пошље Његовом Величанству, да § 10 првобитно гласи, да сабор сам себи одређује пословник а не уз највећу потврду.

Пређе се на поједине параграфе.

§ § 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10, 11.

Др. Максимовић. Сад постоје три категорије веровница. Прво, где је очита законитост у избору. Друга где је протест лабавог основа и сумњив, и покрај таквих протеста има дотичник право саборског посланика догод се ствар не извиди. Трећа категорија је, кад је протест основан, где је н. пр. била при избору релативна већина и у опће где је веће погрешке било у форми или садржини, — и онда такови немају права сабор. посланика док се протест не реши.

§. 12. и 13. се примају.

§. 14. Др. Максимовић. Исправља редакцију, по којем исправку би место „поједини течај седница“ дошло: „за сваки поједини саборски састанак“.

Др. Св. Димитријевић. Није практично, него да се перовође бирају на целу периоду.

Др. Максимовић. Ова се одредба оснива на §. 13. саб. устројства, да се председник на целу периоду, а бележници на један састанак бирају.

Прима се редакција с исправком Максимовићевим.

§§. 15. до 21 се примају.

§. 22. Сандић. Мало је 5 бирача. Жели да протест против избора имају 15 бирача.

Др. Вучетић. Поднаша исправак, да место „и ако су предани у два примерка“, дође „и ако им је приложен један препис, који се онда издаје дотичном посланику.“

Бранковић вели, да би овај параграф имао пре места у изборном реду, јер одкуда ће бирачи знати шта је у пословнику.

Др. Максимовић одговара Сандићу, да би се тиме ограничило право бирача на приговоре. По државним пословнику, могу 10 протест уложити, где при оним изборима за државни сабор има на хиљаде бирача. Зашто да не би код наших избора, где има 100 бирача, могло 5 протест улагати. Одговара на приговор Бранковићев, да тај приговор не може стајати, јер би онда цело оверовљење спадало у изборни ред. А то се нигде не налази него само у пословнику. По том приговору би §§ 16—25 морали изостати. И пословник је закон, а закон је дужност знати бирачима. Прима Вучетићев исправак јер одговара самој интенцији редакције. Гласа се. Прима се редакција с исправком дра Вучетића.

§§. 23. 24 и 25. се примају.

§. 26. Др. И. Вучетић. У §. 15. привременог пословног реда било је, да се седница може састати на захтевање 15 чланова. Тако треба и овде да је, да би се тим дала могућност посланицима, кад увиде потребу, да седницу захтевају. Према томе предлажем, да се §. 26. овако измени: „Седнице сабора заказује председник по одлуци сабора, или по своме увиђењу, или на захтевање саборских чланова. Овај исправак свој мотивује тим, што држи, да је нужно неком извесном броју саборских чланова дати могућност, да захтевају сазив седнице, ако то случајно сам сабор није одлучио, или ако можда председник то не би хтео учинити. Ако се држи, да је број 15 за то мален, неби имао ништа против, кад би се то право дало ма 25 члановима, само је свакако нужно, да се то право извесном броју саборских чланова очува, а не да су изложени можда каквој самовољи председника.

Др. Н. Максиловић. Исправак је тај излишан. Што је пређе тако било, то је за то, што у оно доба није било опредељених састанака; али сад се седнице држе непрекидно. У случају кад би седница била одложена на 10 дана, председник може усљед потребе, да ју сазове. Но прима исправак.

Редакција се прими већином гласова.

§§. 27, 28, 29. и 30. примају се.

§. 31. Др. Јеремин подноси исправак, да после речи „писмено“ дође: на 24 сах. пре најближе саборске седнице председнику саборском, који је дужан исти предлог у првој седници што је на реду сабору поднети“.

Др. Максимовић. Не прима исправак тај, јер би се њим право чланова у стављању предлога — ограничило.

Редакција се прими.

§. 32. Др. И. Вучетић вели, да је досадањи пословник у тој тачци био бољи. Подноси исправак да изостану речи: „одређује сабор“ и т. д. до краја и да се каже: „онда ће се одмах повести расправа о том питању, те ће сабор одлучити, да ли тај предмет сматра за прешан или не, пак у случају првом одређује кад да дође на дневни ред“.

Ј. Живковић се слаже с Вучетићем и потпомаже га.

Др. Максимовић. Усљед §. 16. старог пословника бивало је често распре и прелазило се и на сам меритум, и предмет је био и мериторно претресан, а није се говорило о томе само, да ли је прешан. Да би се та формална страна избегла речено је — ако је предлог прешан, да се стави на дневни ред. Но тим још није искључено право сабора, да предлог скине с дневног реда и упути одбору, ако није за решење зрео.

Гласа се. Исправак дра Вучетића прима се.

§§. 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40. и 41. примају се.

§ 42. Сандић. Противан је томе. Ставити противпредлог, а не моћи га бранити, није вредно на стављати га.

Др. Вучетић. Жели да изостане последња алинеја, јер не само да то није право, да предлагач не може по други пут у обрану свога предлога говорити, него је и некорисно, тиме се ограничава предлагач. То је против обичаја сваког парламента.

Ј. Живковић. Врло је лаксативно изречено као у ниједном пословнику. Сваки предлог има већ 10 потпомагача, па није нужде да тек тражи. Друго је код исправака. Ту се не може двапут говорити. Поднаша исправак за додатак §-у. Сви евентуални противпредлози и дотични исправци имају се председништву пре или по прочитању на дневном реду стојећег предлога или параграфа писмено поднети.“

Каменко Јовановић. Код нас није то могуће јер немамо заједничких конференција а ни засебних у којима би пре седнице могли претрести дотичне предмете.

Др. Максимовић. Које njоле парламентарно извежбан и у парламенту био, па види суму од исправака, који на овом сабору падају, тога мора гроза спопасти. Извор зала, то је прекомерна слобода говора била. Сваки има право једаред говорити, а не треба дати му право да још једаред мори сабор за љубав ма каквог исправка. Два пут има права говорити онај, који самосталан предлог стави. Слободу говора ваља свести на границе, које постоје у свим парламентима. Да није било толико разговора у сабору више би се предмета до сад свршило. Остаје при редакцији јер би Живковићев исправак сувише опет сузио слободу говора.

Гласа се. Већина је за редакцију.

(Свршиће се.)

Политички преглед.

Како велики државни чиновници угарски знају у своју корист употребити свој важан положај о томе нам опет даје један пример „Мађ. Орсаг“, откривајући опет неке саблазне ствари. Тако он пише, да је министар финансија гр. Сапари баш у очи онога дана, кад ће сабору поднети законски предлог о продужењу амортизације разтеретница, по великом курсу продао своје растеретнице, а курс им спао, како је дотични закон предложен сабору. На то је министар изјавио у истом листу, да је он истина продао своје растеретнице, али не непосредно пре но што ће сабору поднети дотични предлог, него још крајем месеца септембра, и не у оноликој своти, као што је „Мађ. Ор“. Био јавио — била је реч о вредности од неких 200.000 фор, — него само у вредности 11.600 фор. Јест истина, вели министар, да је неки рођак његов с мушке стране продао већу своту облигација, али он министар, није ништа знао за то. Овде баш буквално важи она пословица: лен изговор новаца вреди.

Оба краљевинска одбора, који раде да обнове угарско-троједничко финансијско поравнање, имала су прошлог уторника заједничку седницу, на којој се већало о квоти, али већање није довело ни до каквог ресултата. Сутра дан је настављено већање, али и то без успеха. Тог дана било је говора о крајишким дохотцима и о дохотцима омањих порезних врста. Чланови угарског одбора урекли су за јуче, у суботу, засебан састанак, а данас треба да буде укупна седница.

После адресне дебате у аустријском царевинском већу, којом је прешао највећи интерес према њему, веће је прешло на свој посебан програм а то су предмети, што засецају у привредну по

ЛИСТАК.

ИЗ САБОРСКОГ СВЕТА.

У почетку беше љубав, и љубав беше свет, и свет беше љубав, и све што је постало, постало је кроз љубав.

Љубав је створила овај свет.

Љубав је одсјај лица божијег, и као што сунце својим топлим зрацима буди успавану природу, тако и љубав буди у човеку срце и ум, та два демона природе људске, те из њиховог загрљаја ниче цвет духа човечијег — златна слобода.

И ако је истина, да је само слобода живот, а ропство да је смрт, да је боље у гроб него роб: онда морамо имати љубави у срцу, да бисмо се ослободили ропства, морамо љубити, да бисмо могли бити слободни.

Љубав спаја, што је раставила саможивост, љубав силази на земљу као анђео мира, да на разбојишту себичних, мрачних интереса људских запева:

„Ноћца бајна, нема тајна,
Само звезда шаће сјај,
Срце чује слатке струје,
Тихомирни уздисај.

По уздаси плове гласи,
Сву селену обли ној —
Све уздише . . . више . . , више
О љубави вечитој!“

Где је љубав, ту је рај, где нема љубави тамо је пакао.

Љубав седе старце млади, а од паметних луде гради.

Љубав натера и луду да уздише:

„Ох, љубави, ох, љубави!
Ја сам тебе жедан пио,
Једна твоја капља слађа,
Него море самог меда!“

Љубав је она сила, која је и самога демона навела, да се одрече свакога зла, па да љуби силно, јако, срцем, душом, ватром, пламом, бесмртношћу усијаном.

Само тако силна љубав могла је нагонити пакленога духа, да преврне вером и да отпадништво своје запечати још и страшном заклетвом:

„Кунем ти се црним гробом,
И блаженством душа свију,
Кунем ти се самом тобом!
И тако ми тих очију,
И тако ми срца твога,
И тако ми жива бога!
Од данас ћу други бити,
Одрек' ћу се свега злога,
Горди ум ћу покорити,
С небом ћу се помирити,
И призваћу име Бога!
За лукавство нећу знати —
Ја ћу љубит', веровати!“

Љубав је душа нашег света, љубав је свет наше душе.

Али за Бога, човече праведниче, куд си се ти део, шта те је то занело, да булазниш којешта?

Овамо се момче подигло да пише о сабору, а развело говор о љубави!

Молим лепо стрпите се мало, па ћете видети, да је љубав и сабор, сабор и љубав, једно те исто.

Видићете, да је у почетку била љубав, и љубав да је била у сабора, и сабор да беше љубав.

Видићете, да је на сабору кроз љубав постало, што је постало, и да без љубави није ништа постало.

Осмејкујте се? Вртите главом? Сумњате се?

А молим вас лепо, реците ми, да ли није била права правцата љубав, која је заслепила бр. комесара, те није видео, кад је полазио из Новога Сада у Карловце на сабор, како се на катарци његоге ватрењаче вије лепа српска тробојница!

А да шта је могло бити друго што него љубав, сушта љубав, која му је заглушила уши, те није чуо како су га мајурски тамбураши испраћали песмом:

„Већ се српска застава
Свуда вије јавно,
И српска нам браћа сва
Свуд дремају славно!“

Љубав је учинила, превелика љубав, те није тражио од посланика, да се пред њим упараде у два реда и да му сви у глас сложно отпевају познату песму по још познатијој мелодији:

„Мир, децо, мир!
Диж'те панир,
Прав'те шпалир —
Ер ист шон хир!“

Љубав је говорила из уста седога патријарха Прокопија, кад је у свом поздраву рекао саборским посланицима, да их у раду њиховом ваља да руководи једна једина тежња и намера: да народу своме створе услове за бољи и лепши црквени и просветни живот, да сложним радом „отворе и прошире стазе“ религиозном, моралном и умном напретку народном.

Љубав није дала мира саборском одбору, док није припремио и изнео силно градиво, којим ће се да огради цела зграда наше црквене и просветне самоуправе.

Љубав је загревала бираче, кад су се искупили на биралишту, да бирају себи по вољи посланике на сабор.

Љубав је очистила грла саборских посланика, кад су могли тако сложно ускликнути:

„А да когод не помисли
Ту су странке две!
Једнострано саслушасмо,
И схватисмо све!“

Љубав је подигла на узвишено, части пуно место Стевана Брановачког, у заслугама за народ и његов напредак оседелог старца, млађанога духа млађанога жара.

Љубав је зборила на уста дра Михаила Полита-Десанчића, кад је позивао саборске посланике на лепу слогу српску, позивао као оно царе Лазо, да у обрану наших права скочимо сви сложно на ноге јуначке, кад нам је у данашњим тешким временима наша црквена и просветна автономија и тако још једино уточиште, једини бедем нашег народног живота.

Љубав је снажила дра Нику Максимовића, да не клоне под сињим теретом, што му га је натоварио на плећа одбор саборски. Многи ли су тешки топузи бачени, многа ли га је бритка сабља полетела из корица, многе ли су оштре стреле биле одапете, много ли је витих копаља било наперено против његове јадне извештачке главе; ал' он је показао, да је момак, да уме стићи и утећи, и на страноме месту постојати, показао, да Србин „још живи, и да је јунак!“

Љубав је натерала и владику Ђермана, да ћути и ћути, а да проговори тек онда, кад је дошао био ред, да се рекне која и о „житејским попеченијама.“

Љубав је занела и Исицу, момче младо, кад је по некој новој рачуници стао доказивати, да два и два нису четири, већ три.

Љубав је окупила Александра Сандића, да се поништи, па да јавно на сабору призна, да је др. Стеван Павловић, што се знања српскога језика тиче, бољи јунак од њега.

Љубав је била, што није дала дру Милану Ђорђевићу и друговима му, да због повреде наших права терају мак на конац, него да се задовоље, да у записник уђе само дубоко жаљење, што се сабор није сазивао за пуне че-

литику државе. По што се при адреској расправи јасно видело и обележило, како стоје странке једна према другој, долази сад на ред, да се поравнање с Чесима на ствари опроба. У првом реду спадало би амо комплетирање кабинета. Било је разних гласова и сваки је од њих према свом назору и партајском становишту попуњавао кабинет. Тим гласовима излази на сусрет полузваничии „Фрмдиблт“, па вели, да се садашњи кабинет још неће попуњавати, па и кад се попуни, неће се попунити у духу ове или оне странке, јер он није партајски кабинет, него стручних људи. Међу тим једна од највећих жеља чешког народа почиње се испуњавати. Чешки универзитет оснива се, и тога ради садашњи прашки већ се спрема да се раздели на чешки и немачки. Основаће се два засебна академичка сената с одељеним факултетима, која ће ипак имати једног заједничког ректора, а овај ће се на изменце бирати са једног и другог универзитета.

Што се тиче односаја ове монархије према другим државама, нас се у првом реду тиче њен односај према Србији, а ту на прво место долази питање о српским железницама. Добро обавешћен бечки дописник прашке „Пол.“ пише о том предмету ово: „Могу вас из најверодостојнијег извора уверити, да у свим тим питањима нема ни речи истине и да су то само покушаји оних, који се отимају о концесију градње. Тако дознајем из разговора са меродавним личностима, да питање о грађењу српске железнице тако стоји, да се, као што берлински уговор наређује, најпре морају споразумети Србија, Аустрија, Турска и Бугарска, где да се дотичне пруге споје, а то ће установати комисија, која ће се у Бечу састати. Српска влада пожурује, да се та комисија што пре састане, али у залуд, јер аустријски државници предлажу, да се најпре споразумеју Аустрија и Србија, но Србија је изјавила, да не ће на то да пристане, јер не ће да се веже према Аустрији, док се не осигура, да ће се споразумети с Турском и Бугарском. Тако сад стоје ствари, и о коначној одлуци у погледу железничкога питања не може с наведених разлога апсолутно ни бити говора.“ К распознавању односаја међу Аустријом и Србијом бележе многи и ту причину, што Србија још није именовала свог дипломатског заступника у Бечу на место пок. К. Цукића. Заступничке послове још једнако води досадашњи посланички тајник, Петар Стејић, те ма да овај — вели се — врши те послове на опште задовољство, ипак сматрају за аномалију, да Србија није у Бечу редовно заступљена сталним заступником. С тога се та причина узима за знак, да односаји међу Србијом и Аустро-Угарском нису нормални, а то се датира још из доба Андрашијева службовања. У Бечу се надају, да ће нови министар спољашњих послова загладити тај неспоразум.

У другом реду долази за нас односај ове монархије према Италији. По спољашњим знацима расположења талијанског народа, тај односај није никад био погодан, јер Талијани сматрају, да њихова народна мисао, уједињење талијанског народа, још није остварена, нарочито на оној страни према Аустро-Угарској. У последње време „Италија иредента“ почиње се опет кретати и давати знака живота. Јачачка дружина у Горици распуштена је од стране државне власти, по што је при светковини десетогодишњег опстанка њеног, 13. окт. било политичких демонстрација; у Риви пуцано је на Аустро-угарског мајора, Јунка, који је срећом остао здрав читав; у Напуљу су на стану Аустро-угарског ђен. консулата осванули плакати, на којима је стојало: „Рат Аустрији!“ и напуљска полиција нашла се побуђеном и изјавила консулу, како ће она знати спречити сличне појаве.

О походу црногоском на Плаву и Гусиње јавља се, да су Црногорци под војводом Марком Миљановим продрли до Пепић-куле. Узевши Велику кулу, Црногорци су разбили Арнауте и потисли их иза Бреговице.

„Тресле се планине, родио се миш“ — то би се могло рећи на ову грдну халабуку, која се дигла по семитском новинарству поводом најновијег енглеског корака у Цариграду ради изведења реформама у Малој Азији. Већ је енглеска и Аустро-угарска флота била под Цариградом, за њима су одбродиле тамо флоте и других држава; султан је скоро био збачен; Енглеска је већ доминирала у Цариграду, — и шта ти ту није било. Кад се ево ствар разбистрила, свела се на то, да је Енглеска, озлојеђена најновијом променом кабинетском и видећи, да су јој планови у Цариграду побркани, усмено ургирала изведење реформама у Малој Азији. То је све, али како се до неба дигла ларма семитанска, Порта ће званично преко својих заступства опровргти све претеране вести о том. Его, како се и једна од најсветијих ствари, преса, злоупотребљује. Међу тим министарско веће у Цариграду решило је, да се реформе у Малој Азији што пре уведу, и тако ће се реформаторска тежња Енглеске задовољити.

Уредба за мировину

(Свршетак).

§. 25. Удовице губе то право:

1., ако је удовица са свога неморалног владања недостојна подпоре,

2., ако се удала за пензионованог чиновника и ако овај није барем још 3 године после женидбе на ново у активној служби служио.

3., ако удовица није живила са својим мужем у оно доба, кад јој је муж умро, па неможе доказати, да то није с њене кривице било.

4., ако се удала за старца преко 60 година, па није с њиме живила после венчања најмање 4 године нити је деце имала.

5., ако је удовица још за живота мужевљава због каквога злочина или преступа, или због неморала стајала под истрагом, а није за невину проглашена.

6., ако јој муж није пријавио, пре нег што у брак ступи, својој предпостављеној власти своју намеру да ступа у брак, и ако није добио од ње писмено уверање, да јој је ступање у брак уредно и благовремено пријавио.

§. 26. Стална пензија удовица састоји се из једне трећине последње активне плате мужевљеве.

§. 27. Удовица добија једаред за свагда отпустну намиру од једне четвртине активне плате мужевљеве, ако јој муж није навршио 10 година службе или ако се удала за старца од 60 година и више.

§. 28. Удовице чиновника, који у служби изгубе живот; добијају изузетно једну четвртину последње активне плате мужевљеве сталне пензије и онда, ако им мужеви нису навршили 10 година службе.

§. 29. Удовица која има права на сталну пензију, може у место сталне пензије добити једаред за свагда отпустну намиру од двогодишње своје пензије.

§. 30. Ако се удовица, која има права на сталну пензију, наново уда, онда престаје уживати пензију, и ако хоће може примити једаред за свагда пре нег што се уда отпустну намиру од своје двогодишње пензије, или у место тога задржати себи право на ту пензију, ако на ново остане удова, и нема после смрти другога мужа боље субсистенције.

§. 31, Удовице, које уживају пензију, дужне су том пензијом издржавати и своју децу и затечену пасторчад до њиховог нормалног узраста, или док се не ухљебе.

Код мушке деце је нормални узраст 20 година код женске 18 година.

§. 32. На издржавање деце може предпостављена власт онога завода, у ком је удовичин муж служио, узети од удовице до половине њене пензије па дати деци.

§. 33. Ако удовица у оно доба, кад јој је муж умро, има најмање двоје деце испод нормалног узраста, онда добија за свако дете васпитну припомоћ — годишњу потпору до нормалног узраста, или док се које до тог времена неухљеби ихи док које не умре.

§. 34. Васпитну припомоћ добија удовица за свако малолетно дете и у том случају, ако се друго дете при смрти мужевљевој још није ни родило, али за посмрче од дана, кад се дете роди.

§. 35. Васпитну припомоћ не губе удовице за живу децу, којима је васпитна припомоћ одређена, ни у том случају ако се посмрче мртво роди или ако се број неухљебљене деце ма којим начином смањи.

§. 36. Удовице добијају у име васпитне припомоћи за свако дете, које има и док има право на васпитну припомоћ по 60 фор. годишње, што ће се исплаћивати у месечним ратама у напред.

§. 37. Пензију и васпитну припомоћ деци почињу удовице уживати од дана кад им муж умре. Пензију пак престају уживати:

1., са оним даном кад се удаду. (Види §. 30)

2., са оним месецом кад умру.

§. 38. Деца, којима су оцеви имали право на отпустну намиру, имају право на отпустну намиру, а којима су оцеви имали право на сталну пензију, имају право на васпитну припомоћ, која се њиховој матери одређује, или на сталну пензију, која се њима самима одређује, ако остану сирочад и после матере, и која се њиховим легалним старатељима у њихову корист издаје.

§. 30. Ово право губе деца:

1., ако се неморално владају.

2., ако им отац није имао дозволе од своје предпостављене власти, да се ожени.

3., ако им се отац оженио у пензији, а после женидбе није више служио.

§. 40. На против имају деца то право, ако им мати није живила с мужем при смрти мужевљевој, или ако им је мати изгубила своје право на пензију са своје кривице, или ако им се мати после очине смрти уда.

§. 41. Ова пензија износи за свако дете од једног оца 100 фор. на годину.

§. 42. Ову пензију почињу уживати деца, чим престане уживати отац своју активну плату или своју пензију, или чим им престане мати уживати своју пензију. (Види §. 36.)

§. 43. Деца престају по себи уживати своју пензију:

1.) кад које умре;

2.) кад наврши своју нормалну старост;

3.) кад се до тог времена ухљеби.

II.

За изведење горњих правила у овој „Уредби“ оснива се засебан мировински фонд за српске шк. референте, професоре на српској православној богословији у Карловци, на срп. гимназијама у Карловци и у Новом Саду, на срп. препарандијама у Сомбору, Пакрацу и Г. Карловцу, на срп. вишим девојачким школама у Н. Саду и у Панчеву, чиновника код српских народних фондова и осталих српских народних завода, — њихове удовице и њухову сирочад.

§. 44. Мировински фонд оснива се на овај начин:

1.) Сваки од горенаведених чиновника има у првој својој години службе у месечним ратама уложити у мировински фонд онолико, колико му од тог повишења на један месец припада; на послетку има сваки од дана, кад у службу ступи, редовно улагати сваке године по 1% од своје редовне плате непрестано, док је год у активној служби.

2.) Фондови, из којих се горенаведени активни чиновници плаћају, уплаћују сваке године кроз 30 година такође у овај мировински фонд по 1% од онога новца, који издају годишње на своје активне чиновнике.

После 30 година престају фондови плаћати у овај мировински фонд.

§. 45. У овај фонд дужан је сваки од горенаведених чиновника уплаћивати по §. 44.

§. 46. Уложени новац неиздаје се никоме ни под каквим околностима из мировинског фонда натраг.

§. 47. Са овим фондом руковаће свагдања управа осталих српских народних фондова у Карловци и водиће засебан рачун о њему.

III.

Прелазна опредељења.

§. 48. Из горе назначеног мировинскога фонда неће се издавати никоме ни мировина, ни отпустна намира, ни потпора, док се не наврши 30 година од дана, кад ова уредба у живот ступи. До тога времена пак, а и даље, ако овај фонд не би био довољан издаваће се гореозначеним чиновницима мировина, отпустна намира и потпора по овој уредби из фондова, из којих се у активној служби издржавају, на основу кр. решкрипта од године 1868. III. §§. 74. 78. 83. 92. 110. Уредба за више девојачке школе §. 7. и уредба за срп. осн. школе §§. 132. и 139.

§. 49. Чиновницима гореозначених завода, које ова уредба, кад у живот ступи, у служби затече, урачунавају се у године службе све године, које су у служби до тога дана провели, и по навршењу 30 година службе заједно са оним годинама, које до тог времена у служби проведу, одређује им се њихова заслужена мировина по горенаведеним правилима.

§. 50. Чиновници, које ова уредба у служби затече, кад ступи у живот, почињу одма по §. 44. 1.) своје улоге уплаћивати у мировински фонд, и уплаћују их док ненавршe својих 30 година службе.

За године, које дотле у служби проведу, немају давати никакве накнаде.

§. 51. Фондови, из којих се гореименовани чиновници, док су у активној служби изплаћују, почињу такође, кад ова уредба у живот ступи, уплаћивати у мировински фонд свој проценат, назначен у §. 44. 2.

§. 52. Наређења, која се у овој наредби налазе и која чиновници, који се у служби затеку, немогу више испунити, као н, пр. пријава женидбе предпостављеној власти и др. немогу затеченим чиновницима пречити одређење пензије њихове по горенаведеним параграфима.

Књижевност.

О Енглеској

од Х. Хајна, с немачког превео Мита Ракић. У Београду 1879. — Цена 1 дин. или 50 н.

Од сваког превађача захтевају се у главноме три својства, да би могао савесно и ваљано одговорити своме предузетоме задатку. Прво мора имати укуса и увиђавности, да оштрим оком може распознати и одабрати шеницу од кукоља у страној књижевности, те да му сопствена књижевност има хасне а публика поуке и племените забаве. Друго мора добро знати језик са којег превађа, да му се не измакне из вида ни најмања језична нианса, већ да је сигурном руком прихвати и задржи. Треће мора знати језик, на који превађа, да оне чудноватe фигуре из страног језика стално, укусно и својски може фиксирати. Нема ли превађач ма само једног од тих битних својстава, то је онда дужан и књижевности и публици својој, да се и не лаћа таквога рада или, ако га се већ латио, а оно да га се окане што пре, да му не би морали суграђани црвенити пред страним светом а наиме пред страним писцима.

Куд камо у већем степену захтевају се од превађача она два задња својства, кад се лаћа превађања класика; прво својство доносе класици сами. Ту треба бити виртуоз и у једном и у другом језику и то с тога, да би се свака финоћа, свака арабеска, свака и најделикатнија и најскривенија особеност пишчева могла добро разумети, схватити и ухватити, те да се онда све то у што вернијем и прикладнијем облику, не одступајући од оригинала нити га се слепо држећи, изрази и својој књижевности преда.

Да видимо мало из ближе, како стоји превађач Мита Ракић према својствима, која сам назвао да су битна при превађању.

Прво је у овоме случају са свим добро. Та Х. Хајне је класик. Али у колико он примамљује на читање у толико је опасно превађати га. Хајне је врло чудноват и песник и прозаик; њега не може разумети ни Немац, који нема изображења и — вица: Онај језик, хитар и окретан као жива, оштар као змија, који те примамљује, везује, опија, од којег ти живци бриде, који те поново и поново позива на умно уживање, који ти годи срцу а разум ти оштри, који ти задовољава душу и који те у шали привлачи, неодољиво, као што неодољиво привлачи магнет гвожђе. Она дубока филозофија, која лежи у мало речи, она ситна али кад треба отровна шаука, која лежи у једној, чисто споредној досетци, она нежна нежност, која погађа праву стазу к срцу твоме — све то утиче на тебе тако, да га у исти мах и љубиш и њега се бојиш и да осећаш у себи да си му тим већи обожатељ, што си удаљенији од његова дохвата.

Да видимо друго својство. Али не, оставимо оцену ту на крају, те приступимо к трећем својству Мите Ракића.

Српски језик, на који је Мита Ракић превео то Хајново делце, такав је, да сам му при читању чисто завидио, што га не знам и сам тако добро. Језик му је тако гибак и тако читак, да сам уживао у њему и уживао бих још куд камо више, да ми је немачки језик непозната ствар а Хајнрих Хајне — непознати писац.

А сад да приступим оном другом својству, које сам хотимице оставио на послетку.

Кад сам прочитао превод Мите Ракића и мало о њему премишљао, беше ми жао њих двојице. Прво Хајна, који није богу тако баш згрешио, да се онакази, и друго српске публике, која мисли да чита тог генијалног особењака у верном српском преводу. Бадава, изрећи се мора: Мита Ракић није дорастао до Хајна; његово знање немачког језика тако је оскудно и недовољно, да се чудим, како се смео подухватити посла тога. Он је Хајна осакатио, он је тим рђавим преводом српску публику обмахнуо, он је — ма и невино — Хајна фалзификовао.

Што сам ево овде изрекао, морам и доказати.

Наравно, да би ме сувише одвело, кад бих навео сваки гиксер Мите Ракића, с тога ћу се ограничити само на то, да изнесем на видело преступе, затим грехе и злочине, на које се изриче књижевна смртна казна или бар вечити затвор.

Бољег прегледа ради ставио сам уз број стране у преводу у загради и број стране у оригиналу обичнога издања Хајнових дела.

Одмах на страни 1 (5) превађа Мита Ракић „blöde Turteltauben“ са „плахе грлице“. Од куд сме он изврнути реч и по томе и утаманити тако фини виц Хајнов, који баш лежи у контрасту.

5 (10) превађа „Scherge“ са „власник“ а то ба

тири године дана, и да се изрекне само пуста нада, да се тако што више не догађа.

Љубав је начинила премудрим ловцима неке саборске посланике; љубав их је навела, да ударе сви у глас громко, гласовито:

„Мало нас је, ал' смо људи!“
„Јунак нам је био дед!“
Све седимо невајући:
„Устанимо сад је ред!“

Љубав је приморала Мишу Сабовљевића, да до бољих времена стегне своје српско срце, које је кипело од бола и љутине, што туђа самовоља ногама гази наше автономно право, у пркос закону, у пркос свакој правди и правици.

Ето, видите, да нисам погрешио, кад сам оно мало час рекао, да је подмаху почетку била љубав, и љубав да је бла у сабора, и сабор да беше љубав.

У старих је била прича, да је Еросу, богу љубави, у почетку света био задатак, да лучи елементе у природи, да раставља ко за ког не мари, а да саставља ко за кога мари.

Да тога није било, сва би природа опет пропала у хаос.

Шта мислите, да није како страва од тог хаоса нагонила и сабор, да се претопи у љубав?

Било сад како му драго, еле, што љубави смета, то је ствар проклета! — рекоше посланици, па нам оставише у аманет мудар савет:

„Запамтите добро мудре наше гласе:
Све друго на страну, а љубав преда се!“

Да л' су имали право?

Одмах ћемо видети.

Кад нам срце греје, жари праисконска жеравица стара — љубав, онда нам је тако, као да смо пред божијим олтаром.

Молимо се, клањамо се, метанишемо, и враћамо се кући сретни и блажени, и ако нам није нико одговорио, да ли нам је саслушана молитва.

Сретни смо, блажени смо, као што је сретан и блажен био и онај сељак, који се враћао кући својој из храма божијег пун радости и задовољства, што су га сви свеци у цркви тако мило и лепо гледали.

Кад нам, дакле, љубав ствара и дели срећу, а за срећом тежимо сви редом, кад је само љубав живот, а живот видело људима, кад сваки од нас тек онда нађе самог себе у себи, кад се са свим у љубави изгуби: онда ја не знам, за што не бисмо и признали јавно, да су саборници имали право, кад су рекли: „Све друго на страну, а љубав преда се!“

И заиста:

„Немоћна је мржња
Свет да подави,
Док је год на њему
Анђ'о љубави.“

А кад је то тако, за што не бисмо признали, да има право Француз Беранже, кад нам довикује танко, гласовито:

„Dieu lui-même
Ordonne qu'on aime.
Je vous le dis, en vérité:
Sauvez — vous par la charité.“

(Љуб'те се, чеда,
Бог заповеда!
Љубав је, знајте, путања права,
Ко њоме греде, тај са спасава!)

За што не бисмо признали, да још више има право и наш брат Србин, Змај-Јован Јовановић, који још лепше вели:

„Цео грешни свете
Не заборави,
Да те само држе
Крила љубави!“

О Митрову дне. **Тонанс.**

треба да зна, да „Scherge“ значи жандар, заптија, детектив.

7 (12) прев. „alte Grossmutter“ са „матора баба“; ја мислим, да је бар пристојније казати „стара“, особито, кад се говори о баби, према којој се има и љубави и поштовања.

7 (12) прев. „am Herde“ са „поред ватре“, а треба огњиште, јер баш речју „огњиште“ хоће Хајне да покаже поштовање према мајци, кад јој уступа место, које беше свето у старих Грка и Римљана, тако, да ни злочинцу нису одбили гостопримство, кад је у невољи својој сео на огњиште.

13 (18) прев. „Lümpchen oder Vicelümpchén“ са „шмокљан или вицешмокљан“, а тим није схватио Хајнов сарказам, који тиме жигоше ону надувену, нитковску беамтерску класу, која је у свези са племством народ довела скоро до очајања.

16 (22) прев. „Gänge“ са „прозори“ а треба ходници, јер не верујем ни да енглеска сиротиња чучи у прозору из међу два окна.

17 (23) прев. „höhnend“ са „сраман“ а треба подругљив, јер сиротињи чисто пркоси богатсво и изобиље али јој зацело није срамно, пошто и сама тежи за тим.

Кад је већ Мита Ракић узео у обичај, да у загради растумачи по гдекоје француске и енглеске речи, требао је то исто чинити и са латинским, да не би н. пр. читаоци, који том језику нису вични, рђаво разумели, особито као што је у случају, који долази. На стр. 22 (28) стоји ова латинска изрека: „ad usum Delphini“; то се мора разјаснити, да не би гдекоји безазлен читач мислио, е је то онај познати морски сисавац, него да је то само другче писање за „Dauphin“ француског престолонаследника, коме треба да се даду на употребу (и поуку) они мемоари са илустрацијама, (Свршиће се).

Нови Сад 27. Октобра. Ма да је јуче празнични дан био, ипак је било саборске седнице, којој је најпре претходила конференција, на којој се договарало о избору саборског одбора и допуни митрополитског и школског савета. У јавној седници председавала је Њег. Светл. патријарх. На дневном реду били су разни извештаји. На интерпелацију проте Стефановића, кад ће се сабор затворити, одговорио је патријарх: у недељу. У продуженој седници после подне обављени су избори, односно допуне на предпоменутих одбора и по комференцијоналном договору изабрани су за чланове саборског одбора: еп. Стојковић, свешт. Светозар Поповић, прота ђорђе Бранковић, Стеван Брановачки, др. Ника Максимовић, Васа ђурђевић, др. Јован Суботић, Каменко Јовановић; заменици: еп. Живковић, свешт. Сава Стојшић, др. Илија Вучетић, Иса Павловић, ћира Милекић; митрополитски савет допуњен је овим члановима: протом Васом Живковићем, дром Јов. Суботићем и дром. Светисл. Касапиновићем, школски савет протом проф. Јованом Боротом. Данас пре подне била је такођер седница, на којој је решено, да се издејствује, да се сабор на годину у обичној перијоди својој састане, а међу тим не довршене ствари да одбори спреме са сабор. Сутра је свечана седница, којом ће се забор затворити.

НОВИЈЕ.

— Има дуже времена, како се у угарском министарству финансија већа о оргацизацији каузарум-регалијум-директора. Већања су ових дана довршена, нов организацијони статут постављен и већ је прешао преко министарског већа, те ће у сабору доћи на расправу одмах иза прорачуна, а можда још пре.

— По „Н. сл. Пр.“ окупацијона војска још ће се смањити, осим онога, што је већ пре смањено. На име, штаб 4. дивизије, штаб 7. пеш. бригаде, за тим 3 пољске батерије преместиће се из окупацијоне области у своје посаде у монархији; даље ће се окупацијона војска смањити за 8 пешачких и батаљона теглеће марве и за својих 2000 тренских коња. Исто ће се тако у окупацијоној области распустити одељење за сигналисање.

— „Бохем.“ дознаје, да влада не намерава делегације дуго држати на окупу, као би земаљски сабори могли дуже радити. Делегације ће још ове године одобрити прорачун само за прву чтврт идуће године, а остале послове наставити фебруара идуће.

— „П. Л.“ телеграфишу 23. о. м. из Лондона да је тог дана гр. Шувалов одазван са поште руског посланика.

— Дан доцније телеграфишу истом листу из Одесе, да је цар позвао к себи у Ливадију кнеза Горчакова и министра Валујева.

— „Пешт. Кор.“ јављају из Петрограда, да је 16.000 кавкаске војске послано у притпору војсци против Туркомана што војује. Ђм. Ломакин биће стављен пред ратни суд због пораза што су га ту скоро Руси претрпели у туркменској степи.

— У седници шпањолски кортеса, који су 22 о. м. отворени, у одговору на интерпелацију рекао мин. спољашњих, да он нема никаквог документа, који би се тицао аустријско-немачке алијансије.

— По „Берл. Тгблту“ предстоји промена у немачком дипломатском кору: кнез Хохенлоје доће на место пок. Билова, а место Хохенлоја иде кнез Рајс у Париз. Столберг би се радо вратио у Беч.

Штампарија А. Пајевића у Новоме Саду издаје Изворне списе Стевана В. Поповића и већ је издала прву свеску, у којој је књига прва приповедака истог писца под насловом: **Из српског живота.** Приповетка Ст. В. Поповића излазиле су током последњих шест година у повременим листовима, на име у „Гласу народу“, „Јавору“ и „Задрузи“, а и у од самог писца уређиваном календару „Орлу“. У овој првој књизи имају ових шест приповедака: Као што често бива — У борби живота — „На пролеће!“ — Панта Награјисало — Врбов клин — Мој кума-Паја. — Цена књизи 1 фор. а. вр.

ИСПРАВАК.

У прошлом броју у саборском извештају а у говору заст. Акс. Поповића (2 ступац на 1 стр.) поткрала се погрешка: место „манастирског свештенства“ треба да стоји: манастира.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Накладом **Књижаре Велимира Валожића у Београду** изашла је нова књига

ДЕЧИЈИ ЈАДИ

написао

Др. Пик. Ј. Петровић

на 8-ни, стр. 143. цена 75 новч.

Са овим садржајем:

I. Без наслова. II. Зли грађани. III. Избављење. IV. Мали просијаци. V. Уделимо по заповести Исусовој. VI. Дечица. VII. Дечија склоништа. VIII. Наша сирочад. IX. Спасење. X. Прилог и завршетак.

Ко пошље новац за 10 примерака, добиће један бесплатно.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Ушла је у штампу нова књига

ГЛАВА ЗА ГЛАВУ

СПЈЕВ

из доба новијег херцеговачког покрета

УРЕШЕН СА ШЕСТ ЛИТОГРАФИСАНИХ СЛИКА.

Је ли Шумадија ископала гроб душманину српскога народа онда му је Херцеговина одпевала самртну песму и пушка ђезина беше први одјек тог крвавог спела.

Историја ће причати а песма одпевати „докле тече сунце и мјесеца“ херцеговачку славу и хвалу.

Једна од такових песама биће и ова, коју сам наумио под називом **„глава за главу“** да издам, помоћу читалачке публике.. Но знајући како се песма речију оживљује, тако исто да и слика може још већма оснажити песникове речи и очигледније преставити његове мисли, то ћу уз књигу приложити и ових шест литографисаних слика: 1. Састанак у харему. 2. У слободи и веће устаничко 3. Бојно поље. 4. Мостарски бегови бегови на договору. 5. Разбојиште. и 6, Освета полуделе Херцеговке.

Књижица ће изнети преко три штампана табака и кошта ће заједно са сликама 60 пара дин. или 30 новчића.

Претплату за Србију ваља послати у наплаћеном писму књижари Андрије Пурића у Београду, а за Аустрију браћи Поповића у Новоме Саду, и то најдаље до св. Аранђела о. г.

Књига ће се разаслати до краја идућег месеца о нашем трошку. — Скупљачима осма књиги на дар. — Наручбине без новаца не примају се.

У Београду 7. октобра 1879.

Љ. ПЕТРОВИЋ.

РЕД ПЛОВ. ПАРОБРОДСКЕ

од 2. новембра 1879 до даље наредбе.

Од **Новог Сада** у **ЗЕМУН** уторником, средом, четком, суботом и недељом после 3 сата по подне (прва пловидба уторак 4. новембра).

Од **Новог Сада** у **ТИТЕЛ, Земун** и **ОРШАВУ:** средом и суботом после 3 сата по подне.

Од **Новог Сада** у **БУДИМ-ПЕШТУ:** недељом, понедеоником, уторником, средом и суботом после 4 сата по подне.

Нова Сад 2. новембра 1879. **АГЕНЦИЈА**

Курс бечке берзе 27. окт. (8. нов.)

Сребро	100.54
Ц кр. дукати	5.57
Наполеондори	9.30
Немачке марке	57.55

ОБЈАВА ЗА ЗУБОБОЛНЕ.

Целокупне жвакалице, као и поједине зубе, умеће без бола и врло јефтино по најновијој американској методи. Даље извршава сваковрстне операције.

Ординује сваки дан од 9 сати у јутру до 6 сати по подне у гостиони „царице Јелисавете“ бр. 22.

С поштовањем

Др. В. Дик,

зубни лекар.

ОГЛАСИ.

Шпецерајска трговина

П. Л. КИСЕЛИЧКОГ

У Т. Бечеју

потребује једног млађег спомоћника и једног шегрта који могу одма ступити. 3—3

Објава.

Сви они улози који су 6 проц. интереса уживали, смањиће им се интерес од 1. јануара 1880. почевши на 5 процената.

Они п. т. улагачи, који се са тим расположењем не слажу, могу њихове улоге по отказу, који је у штатутима обележен, подићи.

У Новоме Саду 1. новембра 1879.

УПРАВА

новосадске штедионице.

Распис натјечаја.

Натјечај на два мјеста професорска при православним богословном заводу у Задру. Рок натјечаја кроз шест недјеља после прве објаве. Молбенице нек се поднесу православном епископу далматинском у Задру.

У Задру 10. (22) септомбра 1879,

Управа

3—3 православног богословског завода.

Долуподписани јављам поштованој публици, да сам своју адвокатску писарницу у парчетићеву кућу преко пута кафани „код вароши Пеште“ преместио.

У Вел. Бечкереку 27. октобра 1879.

Аксентије Поповић,

1—3 земаљски и менички адвокат

Трговина помодног, белог, галантериског, плетеног као и краткога еспапа.

ЈОВ. ГЕОРГИЕВИЋА „КОД ПИСМА“

У Новом Саду

препоручује своје богато стоваришта сваковрсног еспапа од вунице као мараме, чарапе, капе и т. д. Зимски сукања, за удаваче подпуних опрема беле робе, као кошуља, сукања, корсетни и све остало што у опрему (Ausstatung) спада даље мушких кошуља разне врсти, цепних марама бели шарени, вунице за вез и плетиво. Зимских кошуља и чакшира (Duxer) кипобрана и ноша за господу и гобгоће, а тако и велики избор и најфинијег укуса женских шешира.

Цене су умерене и утврђене, 1—3

Правог сремског

бермета (пеленаш)

са грожђем по 16 фор., чисто оточеног по 24 фор. хекто без бурета. 7—10

Поред тога препоручујемо наше добро снабдевено подрумарство са **особитим столним и десертним вином, самотоком** (Ausbruch) разноврстне **шљивовице, комовице „војнака“** (Cognac) и **наравног винског** сирћета.

Ценовнике на захтевање безплатно.

I. сремско винарско деонич. друштво у Илоку.

Објава.

Част ми је пошт. грађанству јавити да сам примио **рестаурацију у „Српској читаоници“ у Н. Саду** да сам исту одпочео и да ће свеч. отвар. бити у **уторак 30 окт. (11. нов).**

Уједно јављам да ћу давати ручак и вечеру и ван куће.

За добра јела и пиће као и за брзу и уредну послугу јамчим. С поштовањем

Игњат Смолницки

пређе гостионичар у Београду.

ОБЈАВА.

Долеподписана овим путем јављам да ћу мушку кројачку радњу покојног ми мужа

АЛЕКСАНДРА ФЕЛИКСА

под истом фирмом даље водити. Особито ћу се трудити да моје муштерије солидно и врло умереном ценом послужим.

С тога сам слободна замолити п. н. публику, да ме удостоји истог поверења, којим је и мога мужа толико пуга одликовала, те да ме многобројним наручбинам почаствује.

С поштовањем

3—3 **ЈОЗЕФА ФЕЛИКС.**

НА ЗНАЊЕ.

Подписана „задруга“ отвара

„III-ће честичарско коло“

и позива овим на уписивање.

Ради олакшице уписати се може осим код саме „задруге у трговини гг. ђуре Стојковића, браће М. Поповића, Петра Попадића, Косте Стајића, Љубе Стефановића и код Тиме Јерковића у Н. Саду.

Уплата на ово коло одпочеће 1. рин. јануара год. 1880. са 50 новчића недељно по свакој честици

СРПСКА ЗАДРУГА

за међусобно помагање и штедњу у Новоме Саду.

Мешовита трговина

Ј. ИЛИЋА СИНА у Перлезу

потребује два млађа спомоћника и једног шегрта који можеду одма ступити. 2—3

БАШ САД ПРИСПЕЛО!

Ново слање и на овом времену особито препоручено

ОРИГ. ФЛАША 60 нов. а. вр. **Др. М. Коха** ОРИГ. ФЛАША 60 нов. а. вр.

УНИВЕРЗАЛНО ГОРКО ПИЋЕ

ОД СТОМАКА

које је састављено од најлековитијег биља и може се препоручити као изврсно ублажавајуће средство против слабости стомака, кад се нема апетита, против слабог сваривања и болести доњега тела, које отуд долазе, а већ је многим сведочбама припознато.

У ПАНЧЕВУ може се добити у оригиналним флашама по 60 нов. свагда код г. апотекара **В. Х. ГРАФА.**

Даље је у истој апотеци примљен нов и прави

СОК ОД ЈЕЛОВИНЕ,

као најсигурније и најспажније природно средство против улога, ревматизма, слабости нервне, болести у крстима и ревматичне зубобоље по 40 н. — За тим апотекара

Албрехта Дитриха лек од прозебе,

којим се промрзотине натру, па их за цело нестане.

Од тога флашица стаје 30 н.

Др. мед. ХОФМАНА

бели сируп од биља за груди

ненадмашан домаћи лек против боља у органима дисања, као: промуклости, слузавости, кашља и зацењивања нашаљног, запаљења душника у флашама по 2 фор., 1 фор. и 50 н., свагда се може добити прави код апотекара **В. Х. ГРАФА** у Панчеву. 2—10

Нек нам буде дозвољено, да високопоштоване госпође домаћице учинимо пажљивима на велику штедњу, која се у томе састоји, да се поред праве кафе

кафа од смокава

кува. Тиме се две користи постигну; 1) кафа добија пријатан укус; 2) цела ствар много јефтиније стане. Тако дакле препоручујемо нашу **кафу од смокава.**

Са 100 фор. јемчимо, да је наш еспап истинит и чист.

Почем се наш еспап од других подражава; то обраћамо пажњу на наш заштитни жиг. Кафа наша од смокава добија се у белим завитцима са златним натписом. Кафу ову од смокве производа творница

Viktor Schmidt & Söhne

у Бечу Wieden, Aleegasse Nr. 48.

Главно стовариште у Новоме Саду у трговини: код **Емериха Дицгена и Браће Вагнера.** У П. Паланки код **Нађ Деже.**

SCHUTZ-MARKE S&S REEL

БОНБОНИ

ОД

БОКВИЦЕ

за прса, од кашља, од промуклости, од слуза (Schleim), од тако званог магарећег кашља код деце (Keuchhusten.) Такођер против бола у плући и прсима.

Боквица је биљка, коју је бог створио за лек и спасење болујућег човечанства. Биљка ова има у себи ту силу, да лечи грпобољу и душник. Што се тиче нашег производа, јамчимо, да се у овим бонбонима налази чиста смеса од шећера и од сока од боквице. Чинимо пажљивим на наш заштитни жиг (Schutzmarke.) **Боквични бонбони** могу се добити код:

Victor Schmidt & Söhne

k. k. Landesbef. Fabrikanten, Wien, Wieden, Aleegasse 48.

У Н. Саду: код гг. **Г. Пјавшића, Е. Дицгена; браће Вагнера, Д. Коде; Л. Ц. Јунгингера** у Петроварадину, **Мих. Ритер** Перјамош (Банат) 38—200

Х. ЛАЈТНЕР ИЗ БЕЧА

приспео овамо са богатим прибором најновији помодни предмета у

КОНФЕКЦИЈИ ЗА ГОСПОЂЕ

састојећи се из капута, огртача, јапунцета, мантила, јапунцета за пут и против кише итд. које по врло јефтину цену препоручује.

Продаваоница у гостиони код зеленог венца у Н. Саду.

2—

Одговорни уредник др. Милан Ђорђевић. Издавалац „Задруга за срп. нар. штампарију.“ Српска народна задружна штампарија.